

Prosess, veiledning og ressurser ved
implementering av etiske retningslinjer i
menighetene i Bergen kirkelige fellesråd

Innhold

Prosess ved innføring av etiske retningslinjer for frivillige medarbeidere:.....	2
Veiledning ved implementering av etiske retningslinjer	3
Ressurser som menighetene kan benytte ved implementering av etiske retningslinjer i menighetene	3
Øvelse: ROMMET.....	4
Samtaleguide: Etiske retningslinjer i BKF, ord for ord	4

Prosess ved innføring av etiske retningslinjer for frivillige medarbeidere:

- Vedtak i menighetsråd: Fellesrådet anbefaler menighetsrådene at disse etiske retningslinjene (eller en lokalt tilpasset variant) er gjeldende i menigheten, og at alle som har en lederrolle i frivillighetsarbeidet signerer på dem. Frivillighetsteamet kan stille med workshop for menighetsråd og stab som en god start på dette arbeidet. Fellesrådet anbefaler at man også vedtar innhenting av politiattest for alle frivillige som har å gjøre med barn og unge samtidig, hvis dette ikke allerede er gjort.
 - Merk: Etiske retningslinjer signeres av alle ledere i frivillighetsarbeidet, mens politiattest kan kun innhentes for de som har en rolle inn mot barn, unge eller utviklingshemmede
- Menighetsråd og stab avgjør sammen hvem som har ansvar for videre oppfølging av etiske retningslinjer og politiattest. Hvis det er ønskelig at daglig leder skal ha dette ansvar, så må det diskuteres med områdeleder. Viktig punkt: Bevisstgjøring av tidsbruk ved implementering av etiske retningslinjer. Forebygging er verdt tiden! Se på dette som at man gjør grunnarbeidet til et hus som skal stå lenge.
- Signering og holdningsarbeid hånd i hånd. Det foreligger gode ressurser her, både fra VAKE, LNU og BKF (Frivillighetsteamet og 13-20-diaconene). BKF har jobbet med å utarbeide samtaleguide, samt øvelse ved signering av etiske retningslinjer.
- Vær oppmerksom på at mange frivillige er kun ad hoc – legg retningslinjene på nettsiden og send lenke til alle som skal bidra kortvarig, be om skriftlig tilbakemelding på at disse er lest. Signering av retningslinjer ved langtidsoppdrag.
- Konkret om oppbevaring av signerte etiske retningslinjer: Administrasjonssjef i BKF anbefaler at det opprettes en sak i Dnk360 der alle signerte retningslinjer legges. Dette er trygt. Kodes u.off.
- Jevnlig oppfriskning på temaet, her har Frivillighetsteamet tilbud om en årlig «abonnementsordning»

Veiledning ved implementering av etiske retningslinjer

Hvorfor etiske retningslinjer?

- Dette er rammeverket for hvordan vi vil ha det i menigheten. Hva er OK og hva er ikke OK? Folk flest har ikke vokst opp i kirken, og må lære hvilke rammer man kan operere innenfor
- Det må finnes en linje for at man skal kunne reagere hvis noen trækker over linjen
- De aller fleste organisasjoner og arbeidsplasser har en form for etiske retningslinjer. Vi vil være det beste og tryggeste sted å være – så det er helt grunnleggende at vi har etiske retningslinjer!

Det å signere etiske retningslinjer for frivillige medarbeidere, er i seg selv ikke noen garanti for høy etisk standard. Høy etisk standard kommer igjennom refleksjon over egne holdninger og egen væremåte. Derfor er det viktig at signering av retningslinjene ledsages av en samtale med den/de som skal være frivillig. Dette gjelder spesielt frivillighetstjeneste mot sårbare målgrupper som barn og ungdom m.m. Det er viktig at den ansvarlige for frivilligheten har en klar forståelse av etikken og bruker samtalen til å veilede/rettlede den frivillige til en felles forståelse av etikken.

Ressurser som menighetene kan benytte ved implementering av etiske retningslinjer i menighetene

- Samtaleopplegget nederst i dette dokumentet, utarbeidet av BKF v/ HR-sjef Benny Mortensen og leder av frivillighetsteamet Irmelin Brun
- Frivillighetsteamets tilbud – [les mer og bestill her](#):
 - o bistand til stab innen innhenting av politiattest og signering av etiske retningslinjer
 - o workshop for stab og menighetsråd om holdningskapende arbeid
 - o kurs og samtalestarter for grupper av frivillige ledere
- 13-20-diakonenes tilbud – [kontaktinformasjon her](#):
 - o Kurs i Grenser som skaper – tilrettelagt kurs som fremmer refleksjon om grenser, makt, livsmestring, lederrollen og forebygging av grenseoverskridende atferd
 - o For ansatte, frivillige barne- og ungdomsledere, og evt. konfirmanter
 - o Rådgivning og drøftingspartner i utfordrende saker i alle menigheter 13-20-diakonene er tilknyttet, med mulighet for utvidelse til andre menigheter ved behov
- [VAKE/Kirkens ressurscenter sitt undervisningsopplegg](#), som er skreddersydd for samtale i forkant av signering av etiske retningslinjer og innhenting av politiattest
- [LNU sitt Trygg!-kurs](#) om holdningsbevissthet som kan lastes ned gratis, og som finnes i mange versjoner tilpasset ulike målgrupper

Vurder hva som vil fungere best i deres menighet. Samtale en-til-en, eller samtale/opplegg i grupper? Er det best at noen fra menigheten leder samtalen, eller vil dere ha inn noen utenfra?

Øvelse: ROMMET

Startøvelse – kun for grupper.

Denne øvelsen lar deltakerne kjenne på kroppen hvordan det kjennes ut når man ikke vet hvilke retningslinjer som skal følges i en situasjon. For kirkevante og kjernefrivillige kan det virke overflødig å ha nedskrevne etiske retningslinjer, siden man kan ha en oppfattelse av at «alle vet jo dette».

Samtidig ser vi at det også blant kirkevante er ulik forståelse for hvordan vi skal forholde oss til hverandre. Det er derfor behov for å definere hva vi legger i begreper som grenser, taushetsplikt og rus m.m.

Til spill-leder: Les gjennom hele instruksjonen før du setter i gang!

Deltakerne blir samlet i døråpningen rett utenfor et ganske stort rom. De får beskjed om at de må stille seg et sted i rommet. Ingen andre beskjeder blir gitt. Når alle har stilt seg et eller annet sted, går spill-lederen rundt og forteller hvem som har stilt seg på riktig sted, og hvem som har stilt seg på feil sted. Noen blir sikkert sure, det er greit.

Samle gjengen til samtale midt i rommet.

Forhåpentligvis stiller noen spørsmålet: "*Hvordan kunne vi vite hva som var riktig sted?*" Spill-leder starter med å beskrive noen steder som det var åpenbart at ingen burde kunne stille seg (f eks oppå pianoet, oppå andre mennesker osv). Noen rammer er det aller fleste enige om. Hvis ikke alle virker enige i disse åpenbare stedene man ikke burde stille seg, så åpner dette for enda en god samtale rundt viktigheten av tydelige og godt kommuniserte rammer!

Deretter føres refleksjonen videre til: *Hva skulle til for at dere skulle ha visst hva som var riktig sted å stå?*

Hvis du har en snakkesalig og reflektert gjeng, er det mulig at de nå selv resonnerer seg frem til hvorfor det er viktig å ha noen tydelige retningslinjer.

Alternativt kan du fortsette slik:

Forklar hva som var riktig sted (dette velger du selv, det kan f eks være å stå der solen treffer, inntil en av veggene, med ansiktet mot døren osv). Fortell så at hvis man er ny som frivillig, kan det oppleves slik å plutselig bli møtt med etiske retningslinjer. Hvorfor kan man ikke prate om antall ligg som leder på ungdomsklubben i kirken, når man gjør det med vennene sine på skolen? (Dette er et eksempel tatt fra virkeligheten.) Det er ubehagelig å bli "tatt" for å gjøre noe feil når man ikke visste at det var feil, og spesielt hvis alle andre rundt vet at du gjør feil. Dette er en viktig grunn til å ha etiske retningslinjer! En annen årsak er at kirken skal være trygg for alle. Kjenner alle til reglene, vet man hva som venter en: Både hvordan de andre (forhåpentligvis) oppfører seg, og hvordan en selv skal oppføre seg. Rammer gir trygghet!

Samtaleguide: Etiske retningslinjer i BKF, ord for ord

1. Formål

Hva legger du i ordene raushet, respekt og åpenhet?

Gi gjerne eksempler på situasjoner hvor du har visst raushet, respekt og åpenhet.

Hva tenker du det betyr å opptre med integritet og uten tanke på egen vinning?

Hva legger du i det å respektere egne og andres grenser? Hvordan kan du vite hvor andres grenser er?

Hvorfor tror du at det er viktig med respekt for grenser?

I hvilke situasjoner tenker du at det kan være vanskelig å respektere grenser?

Hvorfor tror du at det er viktig med taushetsplikt?

Avvergeplikt vil si at du har en plikt til å handle hvis du ser noe som er ulovlig. Avvergeplikten innebærer også å si fra om du får kunnskap om at en ulovlig handling vil skje, eller at du har grunn til å tro at en ulovlig handling vil skje. Du kan avverge til myndighetene, eller til kontaktpersoner for frivilligheten, samt om mulig forsøke å forhindre at handlingen skjer.

2. Taushetsplikt

Taushetsplikten gjelder både helsemessige, økonomiske og sosiale forhold og er opplysninger som er formidlet til deg i fortrolighet.

Hvorfor tenker du at det er viktig å overholde taushetsplikten?

3. Økonomiske spørsmål

Hvorfor tror du at det er viktig at du ikke gir eller mottar gaver eller penger fra personer som du bistår som frivillig?

4. Rusmidler

Hvorfor tror du at det er viktig at du er et godt forbilde for barn og unge mtp. rusmidler?

5. Nulltoleranse for seksuell trakassering

All oppførsel som er listet opp i dette punktet er seksuell trakassering etter likestillings- og diskrimineringsloven.

Det er viktig at frivillige opprettholder egne og andres grenser. Det å være frivillig, spesielt i arbeidet med barn og unge, medfører at man kommer tett inn på ungdommen, noe som kan medføre at grensene er litt flytende. Videre er det en skjevfordeling i relasjonen som gjør at ungdommen kan ha vanskelig for å si ifra om at oppmerksomheten er uønsket. Den frivillige skal være den ansvarlige parten som sikrer at det ikke forekommer grenseoverskridende atferd, også selv om barnet eller ungdommen ikke selv sier ifra. Hvis barnet eller ungdommen selv tar initiativ, så må den frivillige, som den ansvarlige parten, sikre at initiativet ikke fører til upassende handlinger eller relasjoner.

Det er viktig at frivillige støtter opp under arbeidet med å bygge et trygt miljø som er med på å forebygge seksuell trakassering.

Hvis den frivillige opplever noe som har skjedd, eller på annen måte får kunnskap om forhold som har skjedd, så må den frivillige melde fra til ansvarlige i menigheten.

6. Varsling

Med kritikkverdige forhold menes forhold som er i strid med rettsregler, skriftlige etiske retningslinjer i virksomheten eller etiske normer som det er bred tilslutning til i samfunnet.

7. Forhold utenfor tjenesten

Det er et skille mellom frivillighetstjenesten og privatlivet. Menigheten skal ikke blande seg inn i hva frivillige gjør som privatperson. Samtidig så kan menigheten ikke se bort fra at den frivilliges tjeneste er avhengig av tillit fra de som mottar frivillighetstjenester. Hvis den frivillige gjør ting på privaten som medfører at tilliten til den frivillige blir borte, og dermed vanskeliggjør arbeidet som frivillig, så må menigheten vurdere tjenesten videre.

8. Brudd på retningslinjene

Ved brudd på retningslinjene må kirken vurdere tjenesten.